

La faula popular

El poble té un vast nombre de narracions trameses per tradició oral que constitueixen un poderós element de cultura, especialment pels pobles de civilització primitiva, i pels esperits simples i senzills de tots els pobles fins els més civilitzats. La narració de fets meravellosos i fantàstics atreu sempre poderosament l'atenció de tota persona d'un grau intel·lectual no molt elevat, produint en el seu ànim una forta emoció i deixant una fonda petjada del seu pas. Tots els pobles per espai de llargs temps, abans que el grau de cultura hagués arribat a un nivell elevat d'esplendor, han tingut com element pedagògic molt principalíssim i de grandíssima eficàcia, la narració popular que ha servit per a l'ensenyament de la moral, i de tot el sentit del viure, venint a ésser quasi bé l'únic element que ha contribuït en la formació dels pobles que molt rarament sabien de llegir i es podien alimentar d'altres ensenyaments que la humil i casolana narració ja infiltrada en el seu ànim des d'infants.

Les narracions populars són de variades menes, essent les principals, la rondalla, que el poble conta com un mer passatemps, però que no la creu i que entre el que explica i el que escolta ja existeix prèviament el convenciment que tot allò en ella descrit és fals i imaginari; la llegenda, que en canvi sempre és tinguda i donada com a cosa certa i que molt sovint històricament està al mateix grau de certesa que la mateixa rondalla i que quan té algun fonament històric sol ésser generalment tot tergiversat, canviat i adulterat; la cançó, que és també tinguda com a incerta de vegades i com a veritat d'altres, però sempre d'un gran poder emotiu i de gran força educadora per al poble, i la faula, que és igual a la rondalla i que el poble dona també com a cosa falsa, però que té l'especial particularitat que els seus personatges no són homes com en les demés, sinó animals, que elevats a la categoria de protagonistes principals de la facècia, parlen i actuen com si fossin homes i desenrotllen un argument més o menys complet. Aquests aspectes de la narració oral, més alguns altres de menys importància narrativa, constitueixen la novellística popular, que és una de les importants branques a estudiar del saber popular.

Avui fixarem especialment la nostra atenció en la faula que és possiblement la part més elemental i de regust més arcaic de tota la novellística. L'home, en el seu grau més simple de cultura, en els estats paleolític i neolític, creu en unes forces màgiques que regeixen en tot l'Univers per ell conegut i segons

ell són iguals els homes i les bèsties, parlant aquestes com si fossin veritables homes i creient que senten les mateixes necessitats i emocions i que obeint a un estat perfecte de consciència com el mateix home obren damunt de les coses que el rodegen com ho fa aquest i per tant home i animal no són diferents emotivament i psicològicament. D'aquesta simplíssima visió n'ha nascut la faula en la qual l'home fa parlar i accionar els animals com si fossin iguals a ell i com si sentissin totes les mateixes emocions que ell, i seguint el mateix creure rudimentari de vegades no sols són els animals sinó que fins els éssers més materials prenen vida com si fossin coses veritablement vivents i actuen i argumenten com l'home.

El folklore de tots els països està ple de faules que testifiquen la resta que d'aquestes creences sobreviu encara en l'Humanitat, fins en la més avançada, puix no devem pas creure que totes les faules que conta encara avui el nostre poble són directament heretades de l'home cavernari i que per transmissió oral les conservem d'aquella època igual i tal com ell les contava. Es molt possible que algunes de les faules populars comuns a totes les cultures les portem vinculades quasi bé dels nostres ancestrals, però una gran part són d'origen molt més posterior i fins algunes relativament recents, nascudes de les supervivències subconscients que dintre d'una pila d'ordres porta encara l'home modern, de la vida més reclusa i primitiva de la civilització.

Vegem uns quants exemples de les faules populars en el nostre poble.

I. L'HOME I EL LLEÓ

Un dia van dir al lleó que no era pas ell el més fort animal de la terra, i el lleó que sempre s'havia pensat ésser-ho, decidí posar en clar el seu dubte. Amb aquest propòsit emprengué un llarg viatge a través de la terra fins que un dia en un bosc trobà un llenyater que estava aselant un tronc d'arbre, i encarant-se amb ell li preguntà.

— Escolta, que potser ets tú aquell ésser que diuen que hi ha que és més fort que jo?

L'home restà sorprès en vista del rei dels animals i un cop li hagué passat l'espant li contestà.

— No ho sé pas; mes si vols ho podem provar, jo faré ço que sé fer i després tú fes també les teves habilitats i ja veurem qui dels dos es més llest i té major força; mes com veus jo estic aquí aselant aquest tronc que ja tinc mig obert, i si el deixo estar se'm tancarà i després tindrà nova feina a tornar-lo a obrir, me'l vols aguantar mentre jo faig els meus enginys?

El lleó no hi trobà inconvenient i posà les seves dues potes dintre del tall fet pel llenyater fent com per a aguantar obert el tronc. Un cop el lleó tingué les potes dintre el tronc, el llenyater va treure el tascó que mantenia obert

el tronc, i aquest es tancà i agafà les potes del pobre lleó que es trobà presoner i llençà un gros xisclet. Aleshores, l'home digué al lleó.

—Veus, jo sé fer això.

I el lleó contestà:

—Em dono per vençut, de força no crec que en tinguis tanta com jo, però tens major traça i amb aquesta has vençut la meva força.

II. DE QUAN LES BÉSTIES DE L'AFRICA VOLIEN CONQUERIR MALLORCA

Una vegada les bèsties de l'Àfrica volgueren conquerir Mallorca, i van armar un gran exèrcit de tota la mena de bèsties i bestioles de totes les mides menes i maneres, elefants, tigres, camells, micos, lleons, austruços, etc. L'elefant feia de general, i una matinada van posar peu a terra en una platja de Mallorca, on ja els esperaven amb un pam de dents, totes les bèsties de Mallorca ben disposades a repèllir la invasió dels forasters a esgarrapades i mossegades. Quan l'elefant va veure tanta ferramenta i el molt dentats i ungats que estaven les bèsties de Mallorca per a rebre els invasors, va agafar una mica de por, i va suggerir la idea de veure si podia rendir la illa d'una manera pacífica i fent una mica de por als seus enemics, i amb tal objecte s'arrencà un dels grans colmells de vori que ornamentava la seva cara, el donà al mico i li encarregà que anés a veure el general de les bèsties mallorquines que era un cavall, i li digués que abans d'entrar en batalla tinguessin en compte amb quina mena de gent se les anaven a heure, puix el que més i el que menys d'ells tenien unes dents semblants a la que ell els portava per mostra. El mico missatger anà a visitar el cavall general dels enemics i li digué:

Serveixo jo un monstre tant potent
que guardeu-vos de la fúria de sa dent.

Més les bèsties de Mallorca, que no tenien pas pèl de tontes, havien enviat un pardalet a veure ço que passava en l'exèrcit invasor i quan el pobre mico encara no s'hi havia pensat en anar a veure el cavall aper a expressar-li el missatge de l'elefant, que els mallorquins, ja sabien allò que els havia de dir. De seguida van rumiar la resposta, van cridar el porc-espí que com tothom sap té el cos cobert d'unes llargues pues de més de mig metre de llargada les quals tira com una fletxa quan se l'ataca, i en arribar el mico i fer entrega del colmell de l'elefant, per tota resposta el cavall li donà la pua del porc-espí i li digué:

Digueu al monstre dels colmells
que es guardi dels pèls de nostres pells

El pobre mico tot escorregut s'entornà cap al seu camp i entregà la pua

a l'elefant que restà tot sorprès de la resposta tan sàbia i ben pensada. S'omplí al mateix temps de grossa por, ell i tota la seva gent, puix si els pèls de les bèsties de Mallorca eren tan grans i forts al menys devien ésser grans com a muntanyes, van agafar gran por i se'n van tornar cap a l'Àfrica sense donar la batalla i deixant córrer l'empresa, i el pobre elefant se va quedar amb un pam de nas. Tothom creu que si l'elefant té un nas tant llarg que fins l'arrossega per terra és degut a la mofa feta pels animals de Mallorca.

III. LA GUERRA ENTRE LES BÈSTIES DE PÈL I LES DE PLOMA

Les bèsties de pèl i les de ploma es disputaven el domini de la terra, i una gran guerra s'entaulà entre elles. Les de pèl eren les més fortes, més les de ploma amb grans vols les atavacen a picades i quan aquestes s'hi volien tornar, alçaven el vol i fugien restant sempre sense cap dany, mentre que les de pèl en sortien fortament perjudicades. Un dia els animals de pèl tingueren una pensada: es van amagar tots dintre d'un bosc ben espès on no els poguessin veure els de ploma. Estant aquest bosc situat vora d'un riu, van esperar que els de ploma anessin al riu a beure i mentre estaven més tranquils i sossegats bevent de la bona aigua, els peluts van sortir i a mossegades i esgarrapades, els van desfer boi tot l'exèrcit. La rata pinyada, quina la va fer, veient que els plumats perdien, es va passar als peluts, i aleshores Déu la condemnà a no ésser ni de pèl ni de ploma, i per això la rata pinyada, vola sense ésser ocell ni tenir plomes, i té mamelles com els peluts sense tenir pèl.

IV. L'ÀGUILA I LA GUILLA

Un dia l'àguila i la guilla es van trobar, i l'àguila digué a la guilla:

—Per cert, mare guilla, que els de pèl, teniu bona sort, podeu menjar molt bones i belles coses perquè teniu dents, i sabeu ben cuinar perquè teniu braços. Nosaltres, els plumats, no tenim mans i sols ens podem valer del bec i ben pocs guisots podem fer i devem menjar sempre el mateix.

La guilla contestà:

—Potser teniu raó, la pobra àguila, i jo us en compadeixo d'aquesta dissort; tant us en compadeixo que, si voleu, avui us convido a dinar amb mi que he fet un tupí de farinetes que deuran ésser molt bones.

L'àguila va acceptar el convit, més la guilla ja es va enginyar perquè la pobra convidada no pogués tastar res, i quan va parar la taula, va estendre les farinetes damunt d'una pedra tota plana, de manera que totes es van escampar. La guineu, amb quatre llepades, es va menjar totes les farinetes i la pobra àguila cada vegada que donava cop de bec, només picava la pedra sense poguer agafar res. L'àguila va veure que la guilla li havia fet una malifeta, però va pensar ja me la pagaràs. Un dia anant de passeig es van tornar a trobar i la guilla li va dir:

—Que et van agradar les farinetes?

—Sí, — per cert; — respongué l'àguila. — Tant em van agradar, que si vols avui jo et convido a tú.

—A què? — va demanar la guilla.

—A noces.

—On es fan aquestes noces?

—Dalt del Cel.

—Prou que hi vindria, però jo no sé volar com tú.

—No t'espantis que ja et pujaré jo.

La guilla va pujar damunt de l'àguila i aquesta començà a volar, amunt i més amunt, fins que va acabar per perdre de vista la terra. La guilla es va espantar, i va demanar a l'àguila:

—Això és molt amunt i a mi em roda el cap.

L'àguila replicà:

—Doncs ara et passarà.

I fent un giravolt la va tirar daltabaix per a fer-li pagar la malifeta d'haver-la enganyada oferint-li farinetes i no havent-n'hi deixat ni tastar.

V. EL LLOP I LA GUILLA

Una nit el llop i la guilla anaven de camí en cerca de menjar per a fer-se passar una forta gana que sentien puix feia ja dies que no havien menjat res. El llop anava davant i passant per un corriolet va trobar un formatge, i amb gran joia va exclamar:

—Ai, m'he trobat un formatge, però com que és molt petit no més n'hi haurà per a mí, si més endavant en trobem un altre us el menjareu vos, mare guilla.

La guilla va respondre:

—Ei, que aquest formatge és meu.

Van entrar en fortes disputes per a veure per a qui havia d'ésser el formatge i després de molt discutir, van convenir que fóra per aquell que primer veuria el sol, que ja estava a punt de sortir. Van posar el formatge a terra i el llop es va encarar cap a Orient, tot dient per a sí:

—Jo seré el que primer el veuré perquè sóc més alt i a més la meva companya la mare guilla bé és ben tonta que mira cap a Ponent que és per on el sol es pon.

I mentre pensava així la guilla cridà:

—El formatge és meu que ja he vist el sol.

En efecte, el sol ja il·luminava el cim d'una alta muntanya que hi havia a Ponent, on arribà així que va sortir, molt abans de poder-lo veure el llop, que va perdre el formatge per tonto mentre creia que la tonta era la guilla.

VI. ALTRA DEL LLOP I LA GUILLA

El llop i la guilla van comprar una gerra de mel a mitges, i van quedar que sols en menjarien a l'hivern quan no trobessin altra mena de menjar. Així convinguts, van amagar la gerra en una cova. Més la guilla no parava de pensar en el molt dolça que era la mel, i va decidir un dia anar-ne a llevar una miqueta. Mentre corria pel camp amb el llop, la guilla feu un xisclet tot estrany, i dirigint-se al llop li digué:

—Pare llop, hi ha una veïna que em crida i em diu si li vull ésser comare d'un fill que ha tingut, que m'hi voleu deixar anar?

El llop no hi va trobar inconveniència, i la guilla se'n va anar desseguida cap a la gerra de la mel i se'n va fer un bon tip, puix la va trobar molt bona. Quan va tornar a casa, el llop li va preguntar:

—Que ja heu batejat, i quin nom li haveu posat?

La guilla replicà:

—Li hem posat Enceteris.

El llop va trobar el nom molt estrany, però no'n va fer cas. La guilla al cap d'alguns dies, es va tornar a sentir lleminera i va tornar a dir al llop que havia d'anar a ésser altra vegada comare, i com la primera, se'n va anar a menjar mel de la gerra. En tornant, el llop li va preguntar:

—Quin nom li haveu posat al fillol d'avui?

—Mitgeris. — Va contestar la guilla.

Després d'alguns dies la guilla va tornar a repetir la visita a la gerra amb una nova excusa de comaratge, i quan el llop li va preguntar quin nom havien posat al nou fillol, li va respondre Acaberis, perquè ja se l'havia acabada. L'estiu va passar i arribat l'hivern vingué el mal temps i ben aviat ja no van saber de què menjar, i el llop va proposar a la guineu de menjar-se la mel que havien comprat a mitges, i a l'anar a buscar-la no n'hi van trobar gens i desseguida va dir la guineu abans que el llop no s'exclamés:

—Tanmateix, pare llop, no ho hauria dit mai que fossiu tan fart i tan traïdor que us haguessiu menjat tota la mel d'amagat.

—Mare guilla, no sé perquè em sembla que deveu haver estat vós la que us l'havau menjat.

—Jo, Déu me'n guard! Això vós que encara feu panxa.

I així van discutir molta estona sense poguer-se entendre. A la fi, la guilla per acabar la palestra, va dir al llop:

—Si voleu, ben aviat ho podrem saber; ens podem posar els dos de panxa al Sol, i amb l'escalfor, la mel s'estovarà i rajarà pel melic, així veurem a qui li surt la mel, i sabrem qui dels dos se l'ha menjat.

El pobre llop, que era un babau, s'hi va avenir, i els dos es van posar aguts de panxa al Sol. Al cap d'una estona el llop s'hi va trobar molt bé i

s'hi va dormir. Allavors la guilla va anar de puntetes a la gerra de la mel i va fregar la pota per dintre, treient una engruna de mel que encara hi quedava i en va fer una untura pel melic del llop que tot estarrufat estava dormint. Quan es va despertar, desseguida la guilla li va dir:

—Veieu, a vós us ha sortit la mel pel melic, haveu estat vós que us l'haveu menjat.

—Oi, és veritat, doncs per cert que no me'n recordava pas.

I així el pobre llop, per haver-se dormit, amb la raó va quedar *embustero*.

VII. LA GUERRA ENTRE LES BÉSTIES DE TERRA I LES DE MAR

Entre les bèsties de terra i les de mar es va entaular una gran guerra per veure quina de les dues menes de bèsties devia regir i governar el món. Feia molt temps que la brega durava i els de mar perdien francament i ja no tenien pas esperances d'obtenir victòria. La balena feia de general i abans de rendir-se i cedir el camp a l'enemic, va creure convenient intentar un darrer esforç, i reunits tots els peixos més grossos de la mar que constituïen l'estat major dels seus, van considerar molt necessari poder espïar els plans dels enemics, per guanyar-los la partida i així poder-los vèncer. Les bèsties de terra estaven reunides en junta grossa parlant del plà a seguir i calia un espia que anés allí dissimuladament i s'enterés de tot allò que aquestes parlaven.

Passada revista dels diferents animals que formaven l'exèrcit de mar, van creure que el que més condicions tenia per a fer el paper d'espïó era el cranc, puix que quan caminava, per fort que ho fes, no feia gota de soroll i així podria arribar fàcilment fins al lloc de la junta sense ésser sentit. Va ésser donada l'ordre al cranc i aquest sumisament va obeir.

De puntetes es va dirigir cap a la casa on els generals dels de terra tenien el seu parlament sense que ningú se'n adonés, i va plantar l'orella a la paret sentint molt bé tota la conversa i enterant-se de tot allò que allí es deia, parlava i pactava. Però el cranc es va sentir curiós i xafarder i no en va tenir prou en sentir tota la conversa sinó que picat per la curiositat va voler veure la cara que feien aquells generals que tanta feina els havien donat a tots els seus en la crua guerra que tant temps feia que durava, i molt sigilosament va treure el cap per la porta, mes al moment que més refiat estava, una rata que feia de centinella li va pegar una forta mossegada, tan forta que se li va emportar mig cap.

El pobre cranc, mig mort, va pegar a fugir amb totes les seves vuit potes i quan va ésser davant de la balena com que boi no tenia cap no li va poder contar res del que havia sentit, i la guerra fou inevitablement perduda per les bèsties de mar que d'aleshores sols poden dominar dintre de l'aigua i deuen cedir el domini de la terra als altres. Altrament, el cranc, mig escapat, va jurar que sempre més caminaria de cul arreres, puix que si mai li havia de

tornar a succeir un cas semblant se li mengessin mig cul, que no li era tan necessari com el cap, que el va deixar mig tonto i feu perdre el domini del món als seus.

VIII. EL CONGRÈS DELS ASES

Una vegada els ases es van doldre de la poca consideració que se'ls tenia, puix sols se'ls feia servir per a treballar, se'ls donava escàs menjar, i moltes garrotades, i encara més que de tot això s'exclamaven perquè se'ls tenia per tan rucs, poc lletrats, i de poc alcanç intellectual. Van decidir fer un magne congrès en el qual es tractaria de cercar la forma més convenient i pràctica per veure d'obtenir per part de l'home una major atenció i consideració i sobretot perquè se'ls tingués per gent sàvia i entenimentada.

En un dia donat es van reunir quasi bé tots els ases del món en un paratge que la falla no indica, però sí que remarca que ben poquíssims foren els que van deixar d'anar fugint dels estables per acudir a la cita fent llargues hores de camí sense cansar-se com es cansaven per molt menys viatge quan es tractava de feinejar. Reunida tota la rucada del món, es feren variats discursos a brams que diu que totes les muntanyes dels voltants tremolaven i per fi, després de molt discutir i fer projectes, van creure que podria ésser la solució el dictar un missatge en què fossin ben explicades i detallades les seves queixes i enviar-lo al rei perquè fes que fossin complertes les atencions que demanaven. La cosa semblava molt bé i tots els ases es posaren a bramar amb gran entusiasme ben convençuts que després del missatge ja hauria vingut la bona vida per a ells; però es van trobar que cap dels assistents sabia de llegir i molt menys d'escriure i per tant no sabien com sortir-se del pas per a redactar el document. Després de molt cavilar, un dels concorrents va prendre la paraula i tot bramant va dir:

—Jo conec un gat que la sap molt llarga, i hi deu entendre en això que en diuen escriure i segurament que ens podria fer un document molt ben fet que acabés amb la mala fama que tenim de no saber res.

—Calla, infeliç, no podem permetre que es barregi en les nostres coses cap altre animal; tot ho hem de fer els ases i de ningú més ens podem refiar, i després, aleshores sí que ens dirien rucs si no sapiguéssim fer el document redemptor.

Després de donar moltes voltes a l'afer, un dels assistents, ase molt vell i que era tingut com un ruc molt principal entre els seus, va dir que coneixia un ase que estava al servei d'un mestre i que el servia per córrer aquest els pobles i que fóra molt possible que de tant treginar un mestre sabés de fer el document i que si no en sabia potser el podrien fer a mitges amb el seu amo. Però el tal ase, que ja era molt vell, no havia acudit a la cita precisament perquè ja quasi bé no podia caminar. Els ases van donar un vot de confiança a

l'ase vell que així havia parlat encarregant-li que es posés en relació amb el ruc del mestre perquè ell fes o fes fer el missatge i que al mateix temps el delegaven a ell perquè personalment anés a portar el document al rei i li contés a l'orella amb quatre bramades ben fetes quines eren les pretensions i desigs de tota la mundial rucada reunida en solemniàl congrès.

L'ase acceptà la comanda i feu una visita al ruc del mestre, el qual, en efecte, sabia d'escriure una mica miqueta i es comprometé a dictar i redactar el document que, segons veus, era cosa molt notable i ben feta. Mes com que les grosses potes de l'ase escrivent no haurien deixat petja en el paper, fou precis cercar alguna cosa més tova que el paper per a poder imprimir els cops de pota al seu damunt, i van creure els dos ases que el que millor aniria fóra una fulla de col. Damunt de tan fràgil element fou dictat el clam dels ases i el delegat se'n feu càrrec i emprengué seguidament el camí del reial palau per a fer solemniàl entrega del notable escrit al senyor rei al mateix temps que de paraula li devia recomanar la tramitació. Mes succeí que ja era vell i el camí era molt llarg, aviat es cansà o perdé les forces per a arribar ell personalment fins al mateix rei, i decidí trametre l'encàrrec a un altre. Per un dels pobles que va passar va cercar un ruquet jove i li va contar el que feia el cas, demanant-li si estaria disposat a complir tan delicada missió. L'ase xic, que era un cap de trons, i que sempre estava disposat a sortir de casa, acceptà amb goig la missiva, es feu càrrec de la fulla de col i també escoltà els termes amb què devia exposar al rei les pretensions i desigs de tots els ases del món.

Emprengué el camí tot animat i amb gran goig puix considerava una gran honor el poder parlar amb el rei i tenir amb ell una sentada, i més portant la representació d'un congrès tan important. Mes fou el cas que pel camí sentí una set que l'abusava de tal manera que un moment, no trobant ni una gota d'aigua cregué que era preferible que es mengés la fulla de col per a poder agafar alè i poder arribar fins al rei el clam dels ases que no pas que es morís i ignorant els seus successors el delicat missatge que portava, restés tot perdut i oblidat. I així mateix ho feu; es va menjar la fulla de col i bon profit.

No fou pas encara tot això sol el que li passà; quan ja era més a prop del palau va trobar una somereta tota bonicoia i graciosa que me li va robar el cor, es van posar a parlar i a festejar, però la tal somera era promesa i no havia advertit el tendre ruquet que tenia un rival el qual es va presentar al bo de la conversa i em va engegar al pobre caminant un seguit de coces tan fortes, que el va deixar mig mort. Quan va tornar en sí no es va recordar ni un mot de tot allò que tenia l'encàrrec de contar a l'orella del rei, i sense saber què fer, se'n va entornar cap a casa on per postres va rebre una solemne palliça del seu amo que ja el donava per perdut.

Tots els demás ases que no es van enterar de la tragèdia i que creuen que el missatge va arribar a mans del rei, i que de l'un dia a l'altre es donarà so-

lució a les seves peticions i súpliques, estan ansiosos i frisosos esperant el resultat de la magna assemblea, i cada vegada que se'n troben dos l'un pregunta amb gran ansietat a l'altre.

—Tú, què saps? Tú, què saps? Tú, què saps?

I seguidament el preguntat li contesta.

—No sé res; no sé res; no sé res.

I així continuen els pobres rucs treginant i rebent com sempre i tenint-los tothom per uns ases fins que es possi en clar el succeït i reuneixin un altre congrès que dongui un resultat millor que el primer.

IX. EL GAT DEL CASCARELL

Una vegada un gat, menjant-se un bocí de carn que va trobar en una pila de brossa, es va empassar un cascavell sense adonar-se'n, i quan caminava el cascavell li trincava dintre de la panxa produint una mena de soroll tot estrany. La seva dona tota espantada i el seu avi que era un gat vell van escoltar moltes vegades el soroll sense arribar a comprendre què podia ésser. A la fi van decidir convocar una junta de gats, per a veure si els personatges més entenimentats de l'espècie podien arribar a saber què era el que tenia dintre de la panxa.

La reunió es va fer dalt d'una teulada i va comparèixer tota la gatada de totes les terres i indrets. Van fer diferents observacions al gat misteriós que caminant feia soroll. El van fer saltar diverses vegades de dalt abaix d'una torratxa per a millor apreciar la misteriosa remor, però cap d'ells va saber comprendre de què es tractava, fins que en fi i com a únic i definitiu remei, van decidir obrir la panxa del pobre gat atacat del soroll, i, en efecte, va sortir el cascavell que s'havia menjat inconscientment.

Tota la gatada va quedar parada davant de l'impensada causa de l'estrany soroll i van creure que el cas no devia per cap manera repetir-se i els gats, que són gent molt previsor, van manar desseguida que mai més cap gat en lloc del món mengés cap mena de vianda sense primer sotragar-la per a veure que no hi hagi cap cascavell, i ben fàcil és de comprovar l'acord pres pels gats aquella nit solemne dalt d'una teulada. Mireu un gat quan pren algun tall o qualsevulla altra mena de vianda, es guardarà prou de menjar-se'l sense primer sotragar-lo per a convèncer-se que no hi ha res que li pugui sonar a la panxa. Dels escarments en surten els avisats.

X. EL MANIFEST DELS GOSSOS

En una ocasió, els gossos es van sentir molestats i molt disgustats per la poca consideració que segons el seu entendre els homes tenien amb ells, i van decidir cridar en una magna assemblea tots els gossos del món per a veure si podien arribar a un acord per a reclamar de l'home una major estima i

consideració. La reunió segons diuen va ésser celebrada a la Vall d'Andorra i hi van fer cap gossos de totes les terres i de totes les menes, baldocs, falders, llebrers, petaners, etc.; però, com és natural, no hi van pas anar tots els del món perquè tampoc hi haurien capigut. Els reunits van redactar un manifest en el que s'expressaven, escrits en llengua de gos, tots els agravis que de l'home creia haver rebut la casta dels gossos, i les reclamacions que feien a l'home d'una major consideració i benvolença. Tots els reunits van creure que perquè les seves aspiracions poguessin tenir alguna valor, calia la conformitat de tots els gossos, els presents i els absents, per ço que calia fer propagar el document i fer-lo arribar a coneixement de tots els gossos del món reclamant la seva adhesió.

Com que quan tot això va passar encara no hi havia impremta, ni telègraf ni radiotelefonía, els reunits van considerar com el mitjà més adequat per a donar a conèixer els seus acords, el lligar el manifest a la cua d'un gànguil que es va oferir i fer que aquest anés corrent per tot arreu propagant la nova. Així ho van fer comproment-se el gànguil missatger a tornar al cap d'unes hores portant impressions de la seva correguda, i podent donar la conformitat dels absents. Mes el cas va ésser que el gànguil se'n va anar i encara és hora que no ha tornat. Després de molt esperar-lo, quan es van donar compte de la mala partida que el missatger els havia fet van decidir dissoldre's i donar per fracassada la gestió però tots els presents se van juramentar en fer pagar ben cara al traïdor la seva malifeta i van decidir donar-li cruenta mort on el trobessin fent arribar el seu odi fins als seus descendents. Es per això que desseguida que dos gossos es troben s'oloren mútuament el darrera per veure si encara fa olor del paper on va ésser dictat el manifest, i encara que molts anys han passat des d'aleshores, l'odi és encara ben vivent i el dia que el traïdor sigui trobat, que ja deu ésser molt vell, Déu nos en guard del que passarà.

XI. L'ASSEMBLEA DELS GATS I DELS GOSSOS

Fa molts anys que els pobres gats es van doldre de la poca consideració que amb ells tenien els gossos que més forts i més valents que ells es menjaven tot el que trobaven no deixant res per als pobres gats. Van convocar una assemblea composta pels més distingits personatges de les dues bandes, a l'objecte de mirar d'harmonitzar els interessos dels uns i dels altres, i després de savis i molt entenimentats discursos, varen convenir en redactar un pacte en el que hi deia poc més o menys així, puix el que escriu la present ressenya de l'acte no hi era present.

Des d'avui endavant per als gossos seran els ossos, i les espines per als gats.

Els més distingits personatges de les dues bandes van signar el document i com que es va entendre que era en benefici dels gats, es va creure que aquests

devien guardar-lo. Aquests van nomenar un credencer, el qual va guardar el document dintre d'una arqueta tancada amb set panys i set claus.

El temps va anar passant, la generació que va fer el conveni es va morir, els seus hereus van rebre de boca dels vells l'explicació d'allò passat, mes els gossos ben aviat es van oblidar del pactat i signat pels seus avis i van tornar a arrambar amb tot el que trobaven fossin ossos o espines. Els gats s'exclamaven i feien esment del famós document, del qual els gossos es desentenien. Per fi, una vegada les coses van arribar molt amunt, la burla i l'abús dels gossos va passar de mida, i els gats van decidir treure el document i plantar-lo pels nassos dels gossos per a fer-los callar i fer prevaler llurs drets a les espines. El descendent del credencer nomenat, va treure les set claus, i va obrir els set panys de l'arca on estava guardat curosament el pergamí, i oh desillusió! les maleïdes rates l'havien rosegat tot deixant-ne sols una menuda pelleringa. Mes ben revisat el document encara s'hi llegia quasi tot el text que ben examinat deia així:

Des d'avui endavant per als gossos seran els ossos, i les espines

Hi mancaven les dues darreres paraules on es nomenaven els gats, de manera que el document defensor i aclaridor, encara comprometia més i perjudicava més els pobres gats.

Els gossos es van fer un gran fart de riure, i als gats els va entrar l'odi més ferotge contra les rates causants de llur ruïna, decidint aleshores donar-les-hi crudel mort per tot arreu on fossin trobades, per tal que paguessin ben car el seu desvergonyiment en menjar-se el document acreditador dels drets dels gats. Des d'aquella data vé l'odi dels gats a les rates.

XII. EL PARDAL I L'ESTRUÇ

Quan Déu va crear el món, va donar el seu domini i reialme a Adam i Eva i obligà totes les bèsties de la Creació a rendir-los humil vassallatge. Més tard, quan els primers homes van pecar, Déu creador els va expulsar del Paradís i va donar a totes les bèsties una plena llibertat d'acció, deslliurant-les del deure sagrat que tenien imposat per Déu de creure i obeir en tot i per tot el voler de l'home.

Després de comès el pecat pels nostres avis, va córrer la veu entre totes les bèsties de la terra que els que havien d'ésser els seus senyors havien comès greu pecat, tant que fins havien estat expulsats del Paradís. Totes les bèsties van sentir desigs de veure i conèixer els pecadors i de per tot arreu del món van venir bèsties de tota mena grans i xiques que van formar dues llargues i compactes fileres de curiosos que esperaven el pas dels damnats. L'estruç, que ja aleshores era molt babau, va arribar tard a les portes del Paradís, quan ja tothom estava format i afiletat, i va rodar molta estona cercant lloc sense

sense saber on posar-se essent la riota de moltes altres bèsties que en veure'l tan ganassa i que encara havia fet tard, se n'hi van burlar. Però ell quina la va fer, va cercar el lloc on s'havia posat el pardal, i amb una empenta me'l va tirar de corcoll, i va posar-se ell en el seu lloc. El pobre pardal va tornar-se a alçar com va poguer i dirigint-se a l'estrug, li va dir que se'n anés d'allí que aquell lloc era el seu i que se'l ben mereixia puix feia molta estona que s'esperava; però l'estrug no se'l va pas escoltar i no es va voler moure, contestant-li:

—Ala allà, nano, que no ho veus que en un acte tan gran com el de recobrar la llibertat totes les bèsties, els nanos no hi teniu lloc, que no ho veus que amb una cossa o una bufada et fan anar de corcoll?

El pobre pardal se'n va anar plorant i tot desconsolat sense poder trobar lloc per on posar-se puix ja tot estava prè. Tots els moixons i moixonets que trobava li preguntaven:

—Què tens?

I ell els explicava ço que li havia passat. Fins que voltant va trobar l'àguila que també li va preguntar per què plorava, i el pobre pardal li va explicar, i l'àguila li va contestar:

—Aquell galiassa de l'estrug t'ha fet això, dones no t'espantis que jo que sé molt de volar pujaré fins al Cel i explicaré a Déu el que t'ha passat i Ell donarà a l'estrug el càstig que es mereix.

I així ho va fer volant fins al Cel i contant a Déu la mala passada que l'estrug havia fet al pobret pardalet. I Déu va contestar:

—Totes les bèsties del món són iguals, tant les grans com les més xiques, i totes elles entre elles es deuen respectar i estimar. L'estrug no ha respectat el dret del pardalet i l'ha maltractat perquè és petit, dones ell tindrà el seu càstig, i essent el més gros dels ocells i el major dels animals de ploma, tindrà ales i no podrà volar, i mentre el pardalet correrà per l'aire, l'estrug s'haurà d'arrossegar per terra.

I per aquesta causa l'estrug és la sola bèstia de ploma que no pot volar, per un càstig diví.

JOAN AMADES.